

I. EDITORIAL

PROTECȚIA PERSOANEI VĂTĂMATE ȘI A PĂRȚII CIVILE ÎN CADRUL PROCESULUI PENAL

Lect. univ. dr. Bogdan BUNECI

Modul de audiere al persoanei vătămate și al părții civile

În cadrul procesului penal, ca participanți, avem organele judiciare, avocatul, părțile, subiecții procesuali principali, precum și alți subiecți procesuali, așa cum prevăd dispozițiile art. 29 C. pr. pen.

Persoana vătămată este *subiect procesual principal* având aceleași drepturi și obligații ca și părțile, iar partea civilă este *parte* în procesul penal atunci când persoana vătămată sau succesorii acesteia se constituie parte civilă împotriva inculpatului și după caz, a părții responsabile civilmente într-o cauză penală.

Anterior, Codul de procedură penală prevedea în dispozițiile art. 77¹ modalități speciale de ascultare a părții vătămate și a părții civile (în reglementarea respectivă se prevedea că persoana vătămată era parte în procesul penal) în cazul în care le putea fi periclitată viața, integritatea corporală sau libertatea, atât a lor cât și a rudelor apropiate și atunci procurorul pe timpul urmăririi penale, sau instanța de judecată pe timpul judecății, puteau încuviința ca ele să fie ascultate fără a fi prezente fizic la locul unde se desfășura audierea, prin intermediul mijloacelor tehnice (rețele video și audio). În situația în care persoana vătămată nu se constituia parte civilă sau nu participa în proces ca parte vătămată, tot în vechiul Cod de procedură penală se prevedea că (art. 82) ea putea fi ascultată ca martor.

Reglementarea actuală arată în dispozițiile art. 115 C. pr. pen. că orice persoană poate fi citată și audiată în calitate de martor cu excepția părților și a subiecților procesuali principali.

Actualul Cod de procedură penală în vederea garantării demnității persoanei și a protecției sănătății acesteia a adus unele elemente de noutate în sensul aducerii la cunoștință a persoanei vătămate, cu ocazia primei audieri, a drepturilor și

obligațiilor și anume: dreptul de a fi asistată de un avocat; dreptul de a apela la un mediator în cauzele permise de lege; dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii; dreptul de a fi încunoștințată cu privire la desfășurarea procedurii, dreptul de a formula plângere prealabilă, precum și dreptul de a se constitui parte civilă, precum și obligațiile de a se prezenta la chemările organelor judiciare și de a comunica orice schimbare de adresă [art. 111 alin. (2) C. pr. pen.]. Aceleași drepturi se comunică și părții civile sau părții responsabile civilmente dacă există în legătură cu soluționarea *laturii civile* a cauzei.

În cazul persoanei vătămate, ca subiect principal, în cursul urmăririi penale audierea acesteia se înregistrează prin mijloace tehnice audio sau audio-video, dacă ea solicită acest lucru sau în situațiile când organul de urmărire penală consideră necesar, însă dacă persoana vătămată este minor, înregistrarea audierii este obligatorie în toate cazurile, iar imposibilitatea înregistrării se consemnează în declarația persoanei vătămate cu indicarea concretă a motivului pentru care aceasta nu a fost posibilă. Tot în sensul garantării și protecției persoanei vătămate audierea persoanei vătămate se desfășoară *de îndată* de către organul judiciar care a înregistrat plângerea cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, fără întârzieri nejustificate, chiar și în situațiile când această audiere a fost dispusă înainte de începerea urmăririi penale în cauză, declarația acesteia constituind mijloc de probă [art. 111 alin. (9) și (10) C. pr. pen.]. Acest lucru rezultă și din dispozițiile art. 306 alin. (2) C. pr. pen., când organele de cercetare penală au obligația de a efectua actele de cercetare care nu suferă amânare chiar dacă privesc o cauză pentru care nu au competența de a efectua urmărirea penală [măsurile procesuale legal efectuate rămân valabile chiar și atunci când procurorul trimite cauza la organul competent - art. 301 alin. (2) C. pr. pen.], precum și în cazul procedurii audierii anticipate, prevăzută de art. 308 alin. (1) atunci când există riscul ca persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente sau un martor să nu mai poată fi audiată în cursul judecății, procurorul poate sesiza judecătorul de drepturi și libertăți în vederea audierii anticipate a acesteia.

Legiuitorul a prevăzut că persoanele vătămate, când au fost victimele unor infracțiuni de violență în familie, viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor și coruperea sexuală a minorului, rele tratamente aplicate minorului, hărțuire, precum și în alte situații care, din cauza împrejurărilor comiterii faptelor, s-a prevăzut ca audierea să se efectueze numai de către o persoană de același sex cu persoana vătămată, însă la cererea acesteia, cu excepția cazului când organul judiciar apreciază că aceasta aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților [art. 111 alin. (7) C. pr. pen.]. Considerăm că ar fi trebuit să existe obligația ca persoana vătămată să fie audiată de o persoană de același sex cu ea, fără cererea acestuia, mai ales în situația minorilor care ar trebui să aibă facultatea de a distinge binele de rău, moralul de imoral, sau puterea de a înțelege urmările unui act ilegal săvârșit asupra lor.

Ca o primă măsură de protecție în cazul persoanelor vătămate pentru audiere, dacă există nevoi specifice de protecție, organul judiciar poate dispune una sau mai multe măsuri atunci când este posibil și dacă nu aduc atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților și anume [art. 111 alin. (6) C. pr. pen.].

a) audierea acestora în incinte concepute sau adaptate în acest scop. De exemplu, în cazul sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor începând cu 1 iunie 2018 în sediile nou-construite ale instanțelor de judecată vor fi dotate cu săli de așteptare separate pentru victimele infracțiunilor, iar în celelalte sedii ale instanțelor de judecată, vor fi amenajate spații de așteptare separate pentru victimele infracțiunilor¹;

b) audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor. Această audiere se face în condițiile când avem o infracțiune gravă sau a fost săvârșită de o persoană ce face parte din familia victimei, dar mai ales în cadrul victimelor minori, când audierea trebuie să se facă prin întrebări concrete să nu fie sugestive și să nu dea sugestia la unele răspunsuri, iar aceste întrebări să nu-i afecteze din punct de vedere psihic, întrucât nu ar face decât să-i trezească aceleași sentimente de frică sau temere pe care le-a avut cu ocazia săvârșirii infracțiunii de către autor². Rolul psihologului sau a altui specialist în foarte multe cazuri esențial în audierea victimelor, nu numai pentru demnitatea victimelor și a membrilor familiei acestora cât și a victimizării secundare;

c) audierea acestora cât și a eventuala lor reaudiere să se realizeze de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că acesta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor legitime ale părților. Această măsură este benefică victimei întrucât după prima audiere se poate stabili o relație interpersonală cu organul judiciar și ea poate avea mai multă încredere în persoana care a audiat-o anterior.

Legislația europeană și internă în privința protecției persoanei vătămate și a părții civile

Din analiza art. 20 și art. 148 din Constituția României, referitoare la reglementările comunitare, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au proprietate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

---

¹ Legea nr. 97/2018 privind unele măsuri de protecție a victimelor infracțiunilor, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 376 din 02 mai 2018.

² Bogdan Buneci, *Minorul - Subiect de drept din perspectiva interferenței criminalisticii cu normele procesual-penale*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 176.

Așa cum s-a arătat și în jurisprudența Curții Europene de Justiție, principiul supremației dreptului comunitar, dispozițiile tratatului și actele instituțiilor direct aplicabile au ca efect, în raporturilor lor cu legislația națională a statelor membre, prin simplul fapt al intrării lor în vigoare, nu numai de a determina inaplicabilitatea de drept a oricărei dispoziții contrare a legislației naționale existente ci și – în măsura în care aceste dispoziții și acte fac parte integrantă, cu rang superior normelor interne...”³.

În art. 288 din Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene, pentru exercitarea competențelor Uniunii sunt adoptate: *regulamente, directive, decizii, recomandări și avize*. Întrucât vom face referire la mai multe Directive ale Uniunii Europene, arătăm că potrivit art. 288 alin. (3) din Tratatul de Funcționare Uniunii Europene acestea sunt obligatorii pentru fiecare stat membru destinat cu privire la rezultatul ce trebuie atins, însă lăsând autorităților naționale competența în ceea ce privește forma și mijloacele prin care acestea sunt puse în aplicare.

Astfel, la 11 mai 2011, la Istanbul, a fost adoptată Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice⁴ care a propus o strategie de combatere a violenței împotriva femeilor, a violenței domestice și a mutilării genitale a femeilor care să stea la baza viitoarelor instrumente legislative în materie de drept penal.

Continuând obiectivele de menținere și dezvoltare a unui spațiu de libertate, securitate și justiție a fost adoptată de Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene Directiva nr. 29/2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/2020/JAI a Consiliului⁵.

Această directivă a stabilit norme minime, însă este la latitudinea statelor care pot extinde drepturile pentru a oferi un nivel mai ridicat de protecție. Directiva se aplică pentru infracțiunile săvârșite în Uniune precum și a procedurilor penale care se desfășoară în Uniune, iar în privința minorilor, interesul superior al copilului trebuie să constituie preocuparea primordială.

De asemenea, Directiva arată că o persoană trebuie să fie considerată victimă indiferent dacă autorul infracțiunii a fost identificat, arestat, urmărit în justiție sau condamnat și indiferent de legătura familială dintre aceștia. Când membrii familiei victimei suferă de asemenea vătămări, ei fiind socotiți victime indirecte ale infracțiunii trebuie să beneficieze și ei de protecție în temeiul prezentei directive. Când violențele sunt săvârșite în cadrul unei relații apropiate (fostul soț/soția sau partenerul sau un alt membru de familie al victimei), indiferent dacă autorul locuiește sau a locuit împreună cu victima, violențele de acest tip reprezintă o problemă socială gravă, adesea ascunsă care ar putea cauza traume psihologice și

³ Hotărârea CJCE din 9 martie 1978 în cauza C-106/77.

⁴ Semnată de România la 27 iunie 2014 și ratificată de Parlamentul României prin Legea nr. 30/2016 publicată în Monitorul Oficial nr. 224 din 25 martie 2016.

⁵ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 315/57 din 14.11.2012.

fizice sistematice (violențe fizice, sexuale, psihologice sau economice), cu consecințe severe din cauză că autorii infracțiunii sunt persoane în care victima ar trebui să poată avea încredere, având însă drept rezultat vătămarea fizică, mentală sau emoțională, posibil și un prejudiciu economic.

Tot în această Directivă se arată că victimele terorismului care au suferit agresiuni ce aduc prejudicii societății se pot afla în atenția sporită a publicului, adesea necesită recunoaștere socială și să fie tratate cu respect de membri societății, întrucât trebuie să se urmărească protecția demnității și a securității acestora.

Dacă ne referim la violența bazată pe gen, ea este îndreptată împotriva unei persoane datorită genului și poate avea ca rezultat vătămări de natură fizică, sexuală, emoțională, psihologică sau prejudicii economice și include de obicei violența în cadrul relațiilor apropiate, violența sexuală (inclusiv violul, agresiunea sexuală și hărțuirea), traficul de persoane, sclavia și diferite forme de practici vătămătoare, precum căsătoriile forțate, mutilarea genitală a femeilor și așa numitele, „infracțiuni de onoare”.

Victimă beneficiază de un drept legal în temeiul dreptului intern de a participa activ la procedurile penale și de a-i fi furnizate informații pentru a se garanta că victimele sunt tratate cu respect și pentru a permite acestora să i-a decizii în cunoștință de cauză cu privire la participarea lor în cadrul procedurilor. Este deosebit de important ca aceste informații trebuie date victimelor în limba folosită de acestea, iar sprijinul autorităților să existe atât pe durata procedurilor penale și pentru o perioadă adecvată ulterior unor astfel de proceduri, în conformitate cu nevoile victimei și drepturile prevăzute în această directivă.

Directiva prezintă și modalitățile privind serviciile de justiție reparatorie, inclusiv, de exemplu, medierea dintre victimă și autorul infracțiunii, consilierea familială ce se pot dovedi extrem de benefice pentru victimă, însă necesită bariere de protecție pentru a fi împiedicată victimizarea secundară și repetată, precum și intimidarea și răzbunarea. În acest context, procesele de justiție reparatorie de principiu ar trebui să fie confidențiale în afara faptului dacă părțile hotărăsc altfel. Atunci când se au fost identificate vulnerabilități ale victimelor acestea nu se pot face decât prin evaluări individuale, fără a aduce atingere drepturilor apărării, luându-se în considerare și voința victimei.

Referitor la *victimă*, dispozițiile art. 2 din Directivă sunt asemănătoare cu cele prezentate în art. 3⁴ din Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru atingerea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor⁶, și anume:

a) *victimă a infracțiunilor* – persoana fizică ce a suferit un prejudiciu, de orice natură, inclusiv o vătămare a integrității sale fizice, mintale sau emoționale sau un prejudiciu economic, cauzate în mod direct de o infracțiune, precum și membrii

---

⁶ Modificată prin Ordonanța de Urgență nr. 24/2019, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 274 din 10 aprilie 2019.

familiei unei persoane decedate ca urmare a unei infracțiuni și care au suferit prejudicii în urma decesului persoanei respective;

b) *membriu de familie* – soțul/soția, persoana care conviețuiește cu victima, și care se gospodărește împreună cu aceasta de o manieră stabilă și continuă, rudele în linie directă, până la gradul II inclusiv, frații și surorile, precum și persoanele aflate în întreținerea victimei;

c) *identificarea victimelor infracțiunilor* – procesul de constatare a faptului că o persoană se declară/este victimă a infracțiunilor, în sensul prezentei legi;

d) *referirea victimelor infracțiunilor* – procesul de direcționare a victimelor către serviciile de sprijin și protecție, în conformitate cu nevoile lor specifice;

e) *victimizare secundară* – trauma suferită de victimă, care nu apare ca un rezultat direct al faptei penale, ci prin reacția față de victimă a instituțiilor și a persoanelor cu care aceasta intră în contact.

Ca și în Directivă și în Legea nr. 211/2004 – art. 3⁹, evaluarea victimelor în procesul de identificare a nevoilor de asistență și protecție se face după: tipul infracțiunii și circumstanțele comiterii acesteia, impactul fizic și psihic pe care comiterea infracțiunii l-a avut asupra victimei; caracteristice personale ale victimei, datele privind autorul infracțiunii, în măsura în care acestea sunt disponibile (*autorul infracțiunii* nu se referă neapărat la o persoană condamnată ci se referă și la o persoană suspectată sau acuzată înaintarea oricărei constatări a vinovăției sau a unei condamnări și nu aduce atingere prezumției de nevinovăție); tipul de relația sau starea de dependență față de autorul infracțiunii; eventualele dificultăți de comunicare ale victimei, istoricul infracțional și, după caz, informații privind apartenența victimei la grupări infracționale, cât și orice alte aspecte relevante.

În această lege, conform ultimelor modificări s-a arătat și obligația organelor judiciare de a încunoștința victimele infracțiunii cu privire la tipul de sprijin pe care victimele îl pot primi, inclusiv accesul la asistență medicală, psihologică și cazare alternativă; organul de urmărire penală la care pot face plângere, dreptul la asistență juridică, precum și condițiile și procedura pentru acordarea asistenței juridice gratuite; *drepturile procesuale ale persoanei vătămate și ale persoanei civile*; condițiile și procedura pentru acordarea compensațiilor financiare de către stat; informarea victimei cu privire la punerea în libertate în orice mod a inculpatului sau evadarea acestuia [fiind stipulat și în art. 111 alin. (5) C. pr. pen.], dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege sau autoritatea judiciară la care se vor putea adresa pe viitor pentru obținerea de informații privind stadiul cauzei.

Relevante în acest sens sunt Directiva nr. 36/2011 a Uniunii Europene privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia⁷ în care se stabilește un set de drepturi ale victimelor în cadrul procedurilor penale atunci când au fost victimele traficului de persoane, cărora trebuie să le ofere fără

⁷ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 101/1 din 15.04.2011.

întârziere acces la consiliere juridică, iar acestea trebuie protejate de victimizarea secundară ori de orice noi traume în cursul procedurii penale. Se mai arată că ar trebui evitată *repetarea fără motive întemeiate* a audierilor în cadrul anchetei al urmăririi penale și al procesului, de exemplu, acolo unde este cazul, prin înregistrarea video al acestor audieri într-un termen cât se poate de scurt de la începerea procedurii. În acest sens, a fost modificată și Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane⁸ în sensul *protecției și asistenței victimelor traficului de persoane* pentru a li se acorda o protecție și asistență specială, fizică, juridică și socială, iar viața privată și identitatea acestor victime sunt ocrotite. De asemenea, victimele minore ale infracțiunilor de trafic de persoane li se acordă asistență și protecție specială, în raport cu vârsta lor, aceiași protecție fiind asigurată și femeilor victime ale traficului de persoane.

Importantă este și Directiva nr. 93/2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile⁹, în care infracțiunile grave precum exploatarea sexuală a copiilor și pornografia infantilă necesită o abordare cuprinzătoare care să cuprindă urmărirea penală a infractorilor, protecția copiilor victime, precum și prevenirea fenomenului, unde interesul superior al copilului trebuie să constituie elementul de bază în derularea oricăror măsuri de combatere a acestor infracțiuni.

Tot în directivă se arată că ar trebui evitată victimizarea secundară în cazul victimelor infracțiunilor privind abuzul sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și trebuie să existe în dreptul penal național posibilitatea de a nu urmări penal sau de a nu aplica pedepse în cazul în care copilul în cauză a săvârșit acele acte ca o consecință a faptului că este victimă a exploatării sexuale sau dacă acesta a fost obligat să participe la activități legate de pornografia infantilă. Accesul la justiția copiilor victime ar trebui să fie simplu atunci când abuzul sexual sau exploatarea sexuală a acestora are loc în cadrul familiei.

Având în vedere că, în dispozițiile Codului penal, referitor la infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, sunt incriminate actul sexual cu un minor – art. 220, coruperea sexuală a minorilor – art. 221, racolarea minorilor în scopuri sexuale – art. 222, precum și faptele comise în circumstanța agravante prev. de art. 222 ind. 1 C. pen., care au fost modificate prin dispozițiile legii nr. 217/2020¹⁰ pentru a fi în concordanță cu Directiva nr. 293/2011 a Uniunii Europene, adoptându-se și Legea nr. 118/2019 privind Registrul Național Automatizat cu privire la persoanele care

---

⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 783 din 11 decembrie 2001 și modificată prin Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 515 din 14 august 2013.

⁹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 335/1 din 7.12.2011.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1012 din 30 octombrie 2020.

au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor¹¹. Mai mult decât atât, Guvernul României nr. 592/2021 privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021-2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021-2030¹². Această strategie națională are în vedere atât dispozițiile internaționale ce se referă la diferite convenții, rezoluții sau recomandări cât și legislația internă cu privire la victimele violenței sexuale care constituie o încălcare gravă a drepturilor omului, făcându-se referire chiar și la noile reglementări legislative prevăzute de Legea nr. 174/2018 referitoare la Ordinul de protecție provizoriu – O.P.P. (completând Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice¹³), instrument în materie administrativă care îi permite polițistului să intervină rapid pentru protejarea victimei și pentru înlăturarea deîndată a agresorului din domiciliu. Prin aceeași lege s-a prevăzut că în nicio formă și în nicio împrejurare, obiceiul, cultura, religia, tradiția și onoarea nu pot fi considerate drept justificare pentru niciun tip de acte de violență.

Protecția persoanei vătămate și a părți civile în reglementarea Codului de procedură penală

Dispozițiile procesual penale au reglementat situațiile în care, atunci când există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a unui martor ori a unui membru de familie al acestuia pot fi puse în pericol, deoarece a furnizat date organelor judiciare, li se poate acorda acestora statutul de *martor amenințat*, așa cum prevăd dispozițiile art. 125 C. pr. pen. sau de *martor vulnerabil* prevăzut de art. 130 C. pr. pen.

Tot referitor la protecția martorilor, în dispozițiile procesual penale s-au prevăzut măsuri de protecție ce pot fi luate în cursul urmăririi penale sau dispuse în cursul judecății și modalitățile prin care se poate face audierea martorului protejat. Aceste măsuri de protecție sunt prevăzute în dispozițiile art. 126 (la urmărirea penală) și art. 127 (în cursul judecății) și constau în general în supravegherea și paza locuinței martorului sau asigurarea unei locuințe temporare; însoțirea și asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie al acestora în cursul deplasărilor; protecția datelor de identitate prin acordarea unui pseudonim cu care martorul va semna declarația sa sau audierea acestuia fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audio-video de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 522 din 26 iunie 2019.

¹² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 608 din 18 iunie 2021.

¹³ Republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 948 din 15 octombrie 2020.

În acest sens, în art. 113 alin. (1) C. pr. pen. s-a prevăzut și protecția persoanei vătămate și a părții civile dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală poate dispune *față de persoana vătămată ori față de partea civilă* măsurile prevăzute în art. 124-130 C. pr. pen., care se aplică în mod corespunzător.

De menționat este faptul că această protecție se ia numai de către organul de urmărire penală, în faza de urmărire penală, și de către instanța de judecată în cursul judecății, atunci când măsura de protecție se dispune din oficiu, la cererea procurorului, a martorului, a părților sau a persoanei vătămate. Considerăm că și în faza camerei preliminare această măsură de protecției a persoanei vătămate și a părții civile ar putea fi luată de către judecătorul de cameră preliminară, întrucât acesta face parte din organele judiciare și chiar dacă obiectul procedurii de cameră preliminară îl constituie verificarea competenței, a legalității sesizării instanței și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, dacă ar exista condițiile prevăzute de lege pentru impunerea protecției, și în această fază ar trebui să poată fi luată aceste măsuri, ținând cont și de Decizia Curții Constituționale nr. 802/2017¹⁴ în care s-a constatat neconstituționalitatea art. 345 alin. (1) C. pr. pen., în sensul că, pe parcursul acestei faze procesuale, judecătorul de cameră preliminară poate încuviința și administra și alte probe în afara „oricăror înscrisuri noi prezentate”.

Existe anumite categorii de victime pentru care există o *prezumție de vulnerabilitate*, acestea fiind enumerate în art. 113 alin. (2) C. pr. pen., și anume: victimele copii, victimele care sunt în relație de dependență față de autorul infracțiunii, victimele terorismului, ale criminalității organizate, ale traficului de persoane, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau ale exploatării, victimele infracțiunilor săvârșite din ură și victimele afectate de o infracțiune din cauza prejudcăților sau din motive de discriminare care ar putea avea legătură în special cu caracteristicile lor personale, victimele cu dizabilități, precum și victimele care au suferit un prejudiciu considerabil ca urmare a gravității infracțiunii.

De asemenea, dispozițiile procesual penale arată că, ori de câte ori *organul judiciar* (organele judiciare sunt prevăzute în art. 30 și acestea sunt: organele de cercetare penală, procurorul, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară și instanțele judecătorești) nu poate stabili vârsta persoanei vătămate și există motive pentru a se considera că acesta este minor, persoana vătămată va fi prezumată a fi minor. Potrivit Directivei nr. 29/2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecțiile victimelor criminalității, „copil” înseamnă orice persoană având o vârstă mai mică de 18 ani. În cazul în care persoana vătămată, partea civilă este un minor în vârstă de până la 14

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 116 din 6 februarie 2018.

ani, audierea are loc în prezența unuia dintre părți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare, cu excepția situației în care unul din părinți este autorul faptei și ar exista suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, stabilită de organul judiciar [art. 124 alin. (1) și (2) C. pr. pen.].

Prezumpția de vulnerabilitate obligă organele de urmărire penală să aducă la cunoștință persoanei vătămate sau părții civile măsurile de protecție care pot fi luate, conținutul lor, dar și posibilitatea de a se renunța la măsuri. În situațiile în care acestea nu doresc luarea măsurilor de protecție, se va consemna acest lucru într-un proces verbal ce va fi semnat atât de organele judiciare cât și de persoana vătămată sau partea civilă și în prezența reprezentantului, atunci când este cazul.

Pentru a nu avea o *victimizare secundară și repetată*, pentru persoana vătămată *reaudierea* se face numai dacă acest lucru este necesar pentru desfășurarea procesului penal și ea poate fi însoțită la audiere, *la cererea sa*, de către reprezentantul său legal și de către o altă persoană desemnată de persoana vătămată, cu excepția cazului în care organului judiciar decide motivat în sens contrar [art. 113 alin. (4) și (5) C. pr. pen.].

Atunci când se iau măsurile de protecție prevăzute în art. 126 și art. 127 C. pr. pen., în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății, se pot dispune aceste măsuri prin organele de poliție care pot supraveghea sau păzi locuința persoanei vătămate sau părții civile, precum și însoțirea sau asigurarea protecției acestora și a membrilor lor de familie.

Considerăm că protecția persoanei vătămate și a părții civile, așa cum este ea prevăzută în dispozițiile procesual penale, cât și alte legi extrapenale care sunt în concordanță cu directivele Uniunii Europene în materie, prezintă suficiente garanții în cazurile în care există situații de vulnerabilitate a victimelor prin săvârșirea unor infracțiuni.